

BK BIRLA CENTRE FOR EDUCATION
SARALA BIRLA GROUP OF SCHOOLS
SENIOR SECONDARY CO-ED DAY CUM BOYS' RESIDENTIAL SCHOOL

PRE_MID-TERM_EXAMINATION 2024-25

SANSKRIT (119)

Class : IX

Date : 02.08.2024

MARKING SCHEME

Duration : 1 Hrs

Max. Marks : 25

प्रश्न 01 मंजूषायां दत्तैः शब्दैः दीपावली पर्वे संस्कृतेन पंचवाक्यानि लिखत – (5 अंकः)

कोष्ठक में दिए शब्दों की सहायता से दीपावली पर्व विषय पर संस्कृत में पाँच वाक्य लिखए

शुद्ध वाक्यरचनानुसारं पंचवाक्यानि

अथवा

चित्रम् दृष्ट्वा मंजूषायां दत्तैः पदैः पंचवाक्यानि रचयत –

चित्र को देखकर कोष्ठक में दिए शब्दों की सहायता से संस्कृत में पाँच वाक्य लिखकर वर्णन कीजिए

शुद्ध वाक्यरचनानुसारं पंचवाक्यानि ।

प्रश्न 02 'छात्रस्य आत्मकथा'विषयम् अधिकृत्य मंजूषायाम् प्रदत्तशब्दानां सहायतया रिक्तस्थानपूर्तिः कियताम्(5अंकः) 'छात्र की आत्मकथा' विषय पर आधारित अनुच्छेद में मंजूषा में दिए शब्दों की सहायता रिक्तस्थान भरिए।

अहम् एकः छात्रः अस्मि । मम नाम (1) अर्जुनः अस्ति मम विद्यालयः (2) पुणे नगरे अस्ति । मम विद्यालयः (3) महाराष्ट्रप्रदेशस्य प्रसिद्धः विद्यालयः अस्ति । अहं (4) दशमीकक्षायां पठामि । मम विद्यालयस्य क्षेत्रं षष्ठिः एकड् यावत् अस्ति । अहं अत्र (5) छात्रावासे वसामि । अहं प्रातः (6) पंचवादने उत्तिष्ठामि । योगाभ्यासं कृत्वा स्नानं करोमि । (7) अष्टवादने अल्पाहारं स्वीकृत्य विद्यालयं गत्वा सम्पूर्ण दिवसं पठामि । संध्याकाले (8) कीडां करोमि । आदिवसं गृहस्य स्मरणं न भवति किन्तु रात्रौ (9) परिवारजनानां स्मरणम् आगच्छति । मनं व्याकुलं भवति । किन्तु मातापित्रोः त्यां स्वभविष्यं च विचिन्त्य केवलं अध्ययने ध्यानं संयोजयामि । अहं शिक्षकाणां प्रियः अस्मि । उत्तमान् अंकान् गृहीत्वा परिवारस्य गौरवं च भविष्यामि, इत्येव मम (10) लक्ष्यम् ।

अथवा

अधोलिखितसंवादं मंजूषायांकितशब्दनां सहायतया पूरयित्वा उत्तरपुस्तिकायां पुनः लिखत –

निम्नलिखित संवाद को कोष्ठक में दिए शब्दों की सहायता से पूर्ण करके उत्तरपुस्तिका में पुनः लिखिए

रमा –	प्रियसखि लते! किमर्थं व्याकुला असि ?
लता –	(1) मम पिता अतीव रुग्णः सर्वकारीयचिकित्सालये प्रवेशितः ।
रमा –	एवम् । किं तव माता अपि गृहे नास्ति ?
लता –	(2) मम माता अपि सेवार्थं चिकित्सालयं गता ।
रमा –	तर्हि त्वं मया सह चल । मम गृहे भोजनं कुरु । पश्चात् आवां विकित्सालयं गमिष्यावः ।
लता –	(3) भोजनं न इच्छामि । मम माता प्रातः एव भोजनं सिद्धं कृत्वा गता ।
रमा –	श्रुणु । मम पिता अपि तस्मिन्नेव चिकित्सालये चिकित्सकः अस्ति ।
लता –	(4) अहं चिकित्सालये तेन सह वार्ता करिष्यामि ।
रमा –	इदानीं सः भोजनाय गृहम् आगमिष्यति । त्वं तत्रैव तेन सह वार्ता कुरु ।
लता –	(5) किं सः गृहे मम वार्ता श्रोष्यति ।
रमा –	आम अवश्यमेव । स न केवलं चिकित्सकः अपितु अतीव सहृदयः अपि । तत् न भेतव्यम् । सः कथयति परोपकारः कर्त्तव्यः प्राणैरपि धनैरपि ।

प्रश्न 03 मंजूषायां दत्तैः उचितैः अव्ययपदैः रिक्त स्थानानि पूरयित्वा वाक्यानि लिखत – (1×3=3 अंकः)

कोष्ठक में दिए उचित अव्ययपदों से रिक्तस्थानों को भरकर वाक्यों को पूरा करके लिखिए ।

(क) यदा परिश्रमः, तदा फलम् मिलति ।

(ख) अहं अधुना छात्रावासे वसामि ।

(ग) वृथा वार्तालापः मास्तु ।

प्रश्न 04 मंजूषायां दत्तैः उचितैः प्रकृति प्रत्ययं योजयित्वा रिक्त स्थानानि पूरयत – (प्रश्नत्रयं) ($1 \times 3 = 3$ अंकः)
कोष्टक में दिए उचित प्रत्यय और मूल शब्दों को जोड़कर रिक्तस्थान भरिए । (तीन प्रश्न)

(क) रमेशः पाठं (पठ्+शतु) पठन् शयनं करोति ।

(ख) (क्रीड़ा+शानचु) क्रीड़्यमानः बालकः धावति ।

(ग) शिक्षकः छात्रस्य प्रश्नं (श्रृ+क्त्वतु) श्रुतवान् ।

(घ) छात्रेण श्लोकः (पठ्+क्त) पठितः ।

प्रश्न 05 रेखांकितान् शब्दान् आधृत्य प्रश्ननिर्माणं करोतु – (प्रश्नचतुष्टयम्) ($1 \times 4 = 4$ अंकः)

(रेखांकित शब्दों के आधार पर प्रश्ननिर्माण कीजिए –) (चार प्रश्न)

(क) नकुलः समीपम् आगच्छन्तम् कम् अमारयत् ?

(ख) नकुलस्य मुखं पादाः च केन विलिप्ताः ?

(ग) केषु रत्नसंज्ञा विधीयते ?

(घ) महान् भवितुं का अपेक्षिता ?

(ङ) कस्य विभूषणं सुजनता ?

प्रश्न 06 अधोलिखितं नाट्याशं पठित्वा निर्देशानुसारं उत्तराणि लिखत –

नीचे लिखे नाट्याश को पढ़कर निर्देश के अनुसार उत्तर लिखिए

(1) एकपदेन उत्तरत – (केवलं प्रश्नमेकम्) ($1 \times 1 = 1$ अंकः)

(एक पद में उत्तर दीजिए ।) (केवल एक प्रश्न)

(क) कालः कस्य रसं पिबति ?

(2) पूर्णवाक्येन उत्तरत – (केवलं प्रश्नद्वयम्) ($1 \times 2 = 2$ अंकौ)

(पूर्ण वाक्य में उत्तर दीजिए ।) (केवलं दो प्रश्न)

(क) ब्राह्मणः सहजदारिद्रयात् किम् अचिन्तयत् ?

(ख) नकुलः कुत्र कथं च अलुठत् ?

(3) यथानिर्देशं उत्तरत – (केवलं प्रश्नद्वयम्) ($1 \times 2 = 2$ अंकौ)

(निर्देश के अनुसार उत्तर लिखिए ।) (केवलं दो प्रश्न)

(1) नकुलेन बालसमीपम् उपसर्पन् कृष्णासर्पः दृष्टः । अत्र किं क्रियापदम् ?

(क) नकुलेन (ख) कृष्णासर्पः (ग) बालसमीपम् (घ) दृष्टः

(2) अत्रान्तरे ब्राह्मणोपि श्राद्धं गृहीत्वा गृहम् उपावृतः । रेखांकित पदे का सन्धिः अस्ति ?

(क) दीर्घ सन्धिः (ख) यण सन्धिः (ग) गुण सन्धिः (घ) वृद्धि सन्धिः